

спеціалістів. При цьому у хворого повинні бути зареєстровані тяжкі фізичні страждання і встановлено, що хвороба невиліковна після застосування альтернативних засобів. Прохання хворого повинно бути свідомим, висловленим усно або написаним під його диктовку і підписане ним та комісією лікарів у присутності нотаріуса, повтореним у слух з обов'язковою вказівкою хворого на причини такого рішення. Цьому повинна передувати доступна інформація хворому про наслідки здійсненої за його проханням дії або бездіяльності, що позначається у спеціальній розписці та записується в історії хвороби. Після цього всі ці документи треба надати до прокуратури на отримання дозволу застосування евтаназії. До цих документів також додається заповіт хворого (якщо такий є). Ці дії повинні здійснюватися невідкладно і безкоштовно. Якщо хворий знаходиться у безпорадному стані і не може сам висловити свою волю, то його найближчі родичі, законні представники або лікувальний заклад має право ініціювати евтаназію, а далі ж процедура її здійснення залишається незмінною. Евтаназія може застосовуватися тільки у вигляді виключення, з однією метою – полегшити процес неминучого помирання.

Література

1. Гейлин У., Касс Л.Р., Пеллегрино Э.Д., Сиглер М. Врачи не должны убивать // Биоэтика: принципы, правила, проблемы. – М.: Эдиториал УРСС, 1998. – С. 283.
2. Славкина Н.А. Эвтаназия: за и против (правовые аспекты) // Современные проблемы права и государства: Сборник научных трудов молодых ученых и аспирантов. – М.: Изд-во МГИМО, 1999. – С. 154.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 // ОВУ. – 2003. – № 11. – Ст. 461.
4. <http://zhurnal.lib.ru/b/ochenxlichnoe/euphtanasia.shtml>

М.Б. Шевців

Львівський юридичний інститут МВС України

ПОКАРАННЯ В КОНТЕКСТІ ПОНЯТТЯ ПОЛІТИЧНОЇ СВОБОДИ В ДОБУ ПРОСВІТНИЦТВА

Трактування понять “злочин” та “покарання” в добу Просвітництва так чи інакше пов'язувалось з ідеями свободи, гідності, політичної рівності та гуманності. Так, актуалізація ідеї свободи, гідності та гуманності прочитується у трактуванні “злочину” як дії, яка є посяганням на безпеку нації, а також свободу, честь та приватну власність окремо взятого громадянина, нанесення шкоди якому розцінюється як ознака наслідків суспільно-небезпечного діяння. Ідея політичної рівності опредмечується у вимозі рівності всіх громадян перед законом. Ідея гуманності проявляється у наполяганні на заміні смертної кари

на довічне ув'язнення, заборони катувань та формулюванні покарання не як помсти чи відплати, а як засобу запобігання злочинності.

Найвиразніше ці ідеї прозвучали у працях Монтеस्क'є. Так, питання співвіднесення злочину та покарання Монтеस्क'є розглядав у контексті політичної свободи, вважаючи, що ступінь суворості покарань знаходиться в прямій залежності від міри свободи, тобто покарання стають більш жорстокими чи пом'якшуються у відповідності до того, наскільки в тій чи іншій країні наближаються до свободи, чи віддаляються від неї [1, с. 231].

При розгляді поняття “покарання” на фоні проявів політичної свободи Монтеस्क'є наголошував на залежності юридичних норм держави від типів державного устрою, стверджуючи, що при відсталішій формі правління покарання є жорстокішими [1, с. 236]. Так, найбільш суворе покарання, вважав Монтеस्क'є, властиве деспотичним державам як таким, що засновані на принципі страху. В конституційних монархіях і республіках, рушійними силами яких є честь і добро, покарання толерантніші, оскільки у політично вільних громадян більш розвинуті внутрішньоморальні регулятори, а відтак менш суворі покарання справляють на злочинців не менший вплив, аніж жорстокіші покарання, властиві для деспотій [1, с. 233, 240].

Торкаючись проблематики “міри покарання”, Монтеस्क'є стверджував, що в основі покарання повинен лежати дух помірності, оскільки, по-перше, занадто суворі покарання спотворюють людську свідомість; по-друге, до жорстоких покарань розум людини настільки звикає, що вони, зрештою, перестають бути дієвими [1, с. 233-236]. Відтак, в каральній сфері, вважає Монтеस्क'є, варто впроваджувати помірність, навіть не зважаючи на побоювання, що людей, які звикли до жорстокості, не стримуватимуть толерантні покарання. У зв'язку з цим він пропонує шлях поступового законодавчого толерування – починаючи з покарань за легкі провинності і закінчуючи покараннями за важкі злочини [1, с. 235].

Таким чином, зазначене трактування поняття “міри покарання” в добу Просвітництва є актуальними і в наш час, оскільки сучасні процеси, що відбуваються у суспільстві, щільно пов'язані з ідеями політичної свободи.

Література

1. Монтеस्क'є Ш. О духе законов // Ш. Монтеस्क'є. Избранные произведения. – М., 1955. – С. 159-734.
2. Соколов Э.В. Основные идеи общей теории ценностей // Проблемы ценности в философии. – М., 1966. – С. 154-170.
3. Філософія права: навчальний посібник / О.О. Бандурка та ін. – К., 2003. – 336 с.